

én elrejtettem arcomat előlük; ellenségeik kezébe adtam őket, és sokan elesetek fegyver által. Tisztátalanságuk és vétkeik szerint bántam velük, amikor elrejtettem arcomat előlük. Ezért így szól az én Uram, az Úr: Most jóra fordítom Jákob sorsát, és irgalmas leszek Izráel egész házához, mert féltő szeretetre indulok szent nevemért. Akkor elfelejthetik gyalázatukat és mindazt a hűtlenséget, amit ellenem elkövettek. Biztonságban laknak földjükön, és senki sem rettentí őket. Visszahozom őket a népek közül, és összegyűjtöm őket ellenségeik országaiból, és így mutatom meg rajtuk a többi nép szeme láttára, hogy szent vagyok. Majd megtudják, hogy én, az Úr, Istenük voltam akkor is, amikor fogságba vittem őket a népek közé, mert összegyűjtöttem őket földjükön, és nem hagytam ott közülük senkit. Többé nem rejtem el orcámat előlük, mert kiöntöm lelkemet Izráel házára - így szól az én Uram, az Úr" (Ez 39, 21-29).

Az ellenséges népek pusztulása előkészíti Izrael helyreállítását. E helyreállítás a templom újjáépítésével veszi kezdetét, és az ország igazságos és méltányos felosztásával, valamint az új Jeruzsálemről szóló látomással éri el beteljesedését.

Igen szép a templomból kifolyó víz képe, ami Isten áldásainak egyre nagyobb kiteljesedését szimbolizálja. Ezek a képek az Újszövetségi jóvendölésekben érik el végső, és igazi beteljesedésüket. Jézus az élet vize, aki hisz Őbenne, az már most élvezheti e víz üdítő erejét (Jn 4,13-14, 7, 37-39), az áldások teljességét azonban azok ismerik meg, akik a mennyei Jelenések könyvében szereplő új Jeruzsálem üdvösséget nyert polgárai lesznek (Jn 22,1-5).

Ezékiel könyve tehát túlmutat a babiloni fogágon, túl a kicsiny Júda és Jeruzsálem helyreállításán, az egész emberi nem üdvösségének beteljesedését hirdeti Jézus Krisztusban.

A Biblia

az európai kultúrában

2015. OKTÓBER 5.

EZÉKIEL PRÓFÉTA KÖNYVE

Dr. Tonhaizer Tibor

20.

Egyik prófétai könyv sem vet fel annyi kérdést, mint Ezékiel könyve. A szerző prófétai jóvendöléseket egyesített a törvényről szóló elmélkedésekkel, prózát költészettel, gazdag történelmi leírásokat mitologikusnak tűnő képekkel, józan ítéletet intenzív látomásokkal, bőbeszédű intelmeket színes és drámai stílusjegyekkel. Mindez sokkal gazdagabb anyagot és emelkedettebb stílust eredményezett, mint amit más bibliai könyvekben találunk.

Eközben Ezékiel könyve a Biblia egyik legjobban szerkesztett dokumentuma. A könyv a próféta működésének megfelelően három részre osztható:

1. Ezékiel először a saját népére váró ítéletekről prófétált (Ez 1-24 f),
2. Majd szám szerint hét idegen nép ellen mondott próféciákat (Ez 25-32),
3. Végül Izrael szabadulásáról, és helyreállításáról jóvendölt (Ez 33-48).

E sorrend három részből álló programnak felel meg: Isten megbünteti Izraelt, majd az ellenséges népek bukásával kezdetét veszi a választott nép helyreállítása, amit a templom és a kultusz megújítása koronáz be.

E rövid előadásban mellőztem azokat a szakmai vitákat, melyeket a teológusok egymás között folytatnak a könyv egy-egy szövegtani, vagy történelmi részletének értelmezéséről. Elsősorban arra törekedtem, hogy megvilágítsam a próféta működésének történelmi hátterét, érzékeltessem stílusának gazdagságát, és bemutassam teológiai gondolkodásának sajátosságait.

Ezékiel működésének történelmi kerete

Ezékiel prófétai szolgálatát Júda utolsó, viharos napjainak ismeretében kell értelmeznünk. E történelmi viharok egy istenfélő uralkodó, Jósiás király halálával kezdődtek. Jósiás nagyszabású vallási reformokba kezdett, helyreállította Jahve szolgálatát, és lépéseket tett azért, hogy a meggyengült Asszír birodalom és Egyiptom között megteremtse a kicsiny Júda függetlenségének feltételeit. Az egyiptomiak elleni harcokban azonban 609-ben életét veszítette, ezért a reformok megakadtak, Júda pedig belekeveredett az Egyiptom és a feltörekvő Újbabiloni Birodalom közötti konfliktusokba, ami az ország felmorzsolódását eredményezte.

Ezékiel egyetértett az egy generációval idősebb Jeremiás prófétával abban, hogy Júdának nem Egyiptommal, hanem Babilonnal kell keresnie a békét. A júdeai uralkodó osztály azonban jobban hitt a fáraó hitegetésének, mint a próféták isteni kinyilatkoztatáson alapuló tanácsainak. Jojákin, majd Cidkijjá király is fellázadt Babilon

velük, ami azt eredményezi, hogy a Tóra nem marad pusztán írott malaszt, mert Isten a nép maradékának szívébe írja azt (Jer 31,29-30; Ez 36,26).

Meglepő hasonlóságot tapasztalunk Ezékiel könyve és Mózes harmadik könyve között is. Ezékiel könyve sajátos abban, hogy kiemelkedő szerepet tulajdonít a kultusznak Izrael életében. Más próféták gyakran bírálták a kultikus kegyesség túlzott hangsúlyozását, Ezékiel viszont fontosnak tekinti a helyes istentiszteletet, és a Jahve iránti hűség egyik bizonyosságát látja benne. Ennek bizonyára az az oka, hogy Ezékiel papi családból származott, és prófétai szolgálatában a papi hivatás gyakorlásának egyik módozatát látta.

Nem szólhatok Ezékiel könyvének stílusáról úgy, hogy ne érinteném az apokaliptika kérdését. Ezékiel könyvében számos apokaliptikus látomást látunk, olyanokat, melyek szintén előfordulnak Dániel és János Jelenések könyvében. A Jelenések könyvének számos látomását sokkal könnyebben megérthetjük, ha ismerjük Ezékiel könyvének apokaliptikus kijelentéseit.

Ezékiel könyvének üzenete

Ezen a ponton kell szólnom Ezékiel könyvének teológiai mondanivalójáról. A próféta üzenete összhangban van más próféták üzenetével, de vannak olyan sajátos vonásai, melyek megkülönböztetett figyelmet érdemelnek, és amelyek hosszú ideje foglalkoztatják a Biblia magyarázóit. Ilyen specifikus kérdés a könyv harmincnegyedik és harminckilencedik fejezetében található jóvendölés Góg és Mágóg népéről, illetve fejedelméről (Ez 38-39), valamint a templom újjáépítésének leírása (Ez 40-48).

A Gógról szóló allegorikus látomás sajátos helyet foglal el a könyvben: összegzi azokat a próféciákat, melyeket a 33-37. fejezetben találunk, és amelyek hét ellenséges nép megsemmisülésének leírásával vezetik be Izrael helyreállítását. A látomás négy részre osztható: az elsőben Góg kitaró támadásairól olvassunk, ami Izrael országának népe ellen irányul (Ez 38,1-16), a második Isten választ fogalmazza meg (Ez 38,17-23), a harmadik Isten győzelmét mutatja be (Ez 39, 1-16), míg a negyedik a látomás tanulságát írja le:

„Megmutatom dicsőségemet a népek között, és minden nép meglátja, hogy milyen ítéletet tartottam, és hogyan vettem rájuk kezemet. Izrael háza megtudja, hogy én, az Úr, vagyok az ő Istenük attól fogva továbbra is. A pogány népek pedig megtudják, hogy a bűne miatt kellett fogságba mennie Izrael házának, mert hűtlenné váltak hozzám, és

végeztek. Azért ezt mondja az én Uram, az Úr: Én most neki adom Nebukadneccar babilóniai királynak Egyiptomot. Elveszi kincseit, zsákmányt ejt, és prédát szerez. Ez lesz haderejének a bére azért a munkáért, amelyet végzett: neki adom Egyiptomot, mert nekem szolgált vele - így szól az én Uram, az Úr. Azon a napon újra megnövelem Izrael háza hatalmát, te pedig nyíltan beszélhetsz közöttük. Akkor majd megtudják, hogy én vagyok az Úr” (Ez 29, 17-21).

Azt, hogy Ezékiel mennyi időse volt ekkor, és hogy Kr. e. 571 után meddig élt, nem tudjuk.

A próféta személyisége, stílusa, hatásai

Ezékiel stílusa mehökkentő, számos olyan megnyilatkozást látunk nála, melyek miatt egyes írásmagyarázók abnormális személyiségjegyekkel ruházták fel a prófétát. Elragadtatásai, szokatlan példázatos tettei azonban nem személyiségének zavarairól, hanem az általa hirdetett üzenet jellegéről tanúskodnak: megkötözték, megnémult, szakállát levágta, majd egyharmadát megégette, egyharmadát felaprította kardjával, egyharmadát pedig szétszórta a városon kívül. Isten e szimbolikus prófétai cselekedetekkel azt üzenete, hogy Júda népének egy részét megölik, egy részét pedig szétszórják a birodalom területén.

Ezékiel nemcsak Isten büntetéseiről szólt ilyen drámai formában, hanem a helyreállításról is: kiszáradt csontoknak prédikált, és azok életre keltek, elkészítette a majdan megépülő új jeruzsálemi templom tervrajzát, és beszélt a templomból kifolyó élő vízről, ami virágzó kerté teszi a Júdeai sivatagot, és meggyógyítja a Holt tenger vizét.

Ezékiel zaklatott, mehökkentő stílus elemekkel megterhelt könyve háttérben a próféta élőszóban elmondott beszédeit látjuk, és ennek a beszédnek két stílus elemét érdemes kiemelni: a próféta szavaiban gyakran személyes formában szólal meg Jahve, aki számos alkalommal egyszerűen „emberfiának” nevezi a prófétát. Isten megszólalásainak refrénszerűen visszatérő momentumai: „megtudod, hogy én vagyok az Úr”, „megtudjátok, hogy én vagyok az Úr Isten”.

Nem kerülhetem el, hogy szóljak Ezékiel könyvének és a Biblia más könyveinek kapcsolatáról. Ezékiel könyve közeli rokonságot mutat Jeremiás könyvével, nemcsak a két könyvben található korrajzban vannak közös elemek, hanem a próféták személyes tapasztalataiban is. Legfőbb közös vonásuk azonban a személyes felelősség hangsúlyozása, valamint az újszövetség ígérete: Isten megfenyíti ugyan a bálványimádásba süllyedt népet, de nem törli el őket a föld színéről: jobb szövetséget köt

ellen, amivel Kr. e. 598-ban, majd Kr. e. 586-ban kiprovokálták Nabukadneccar Jeruzsálem elleni hadjáratait.

Nabukadneccar az első hadjárat idején megkímélte a várost, sőt a szegény népet békén hagyta, magával hurcolta azonban a királyt, valamint a nép előkelő polgárait, és nem utolsó sorban az ország kincseit is:

„Tizennyolc éves volt Jojákin, amikor uralkodni kezdett, és három hónapig uralkodott Jeruzsálemben. Azt tette, amit rossznak lát az Úr, egészen úgy, ahogyan apja tette.

Abban az időben vonultak fel Nebukadneccarnak, Babilónia királyának a szolgálói Jeruzsálem ellen, és ostrom alá vették a várost. Nebukadneccar, Babilónia királya is megérkezett a város alá, amelyet szolgálói ostromoltak. Ekkor Jojákin, Júda királya kiment Babilónia királyához anyjával, udvari embereivel, parancsnokaival és főembereivel együtt. Babilónia királya uralkodásának nyolcadik esztendejében elfogatta őt. És elvitette onnan az Úr házána minden kincsét, meg a királyi palota kincseit, és leszedetett minden aranytárgyat, amelyet Salamon, Izrael királya készíttetett az Úr templomában. Így jelentette ezt ki az Úr. Fogságba vitte a jeruzsálemieket, minden parancsnokot és a haderő minden vitézét, tízezer foglyot; a mesterembereket és a várépítőket is mind. Nem maradt más otthon, csak az ország nincstelen népe. Fogságba vitte Jojákin Babilóniába. A király anyját meg a király feleségeit, főembereit és az ország előkelőit is fogságba vitte Jeruzsálemből Babilóniába. Minden tehető embert, összesen hétezeret; meg ezer mesterembert és várépítőt, és minden vitéz harcost fogságba hurcolt Babilónia királya Babilóniába. Azután Babilónia királya Mattanját, Jojákin nagybátyját tette meg helyette királynak, és a nevét Cidkijára változtatta” (2Kir 24, 8-17).

Ezékiel próféta, éppen úgy, mint Dániel és három társa is, ennek a deportálásnak lett áldozata, amit Cidkijá hitszegése miatt újabb követett, ami már Jeruzsálem teljes pusztulásával járt együtt (2Kir 25, Jer 37-45; 52).

Ezékiel azt állítja, hogy Kr. e. 593-ban kezdte meg működését Babilonban a júdeai száműzöttek között: „a hónap ötödikén, Jojákin király fogságba vitelének ötödik évében, szólt az Úr igéje Ezékiel paphoz, Búzi fiához, a káldeusok országában, a Ke-bár folyó mellett, és megragadta őt ott az Úr” (Ez 1,2-3). Legutolsó próféciája 571-re esik: „a huszonhetedik évben, az első hónap első napján így szólt hozzám az Úr igéje: Emberfia! Nebukadneccar, Babilónia királya nehéz munkát végeztetett haderejével Tírusszal szemben. Mindenkinek belekopaszodott a feje, és feltört a válla, mégsem lett jutalma sem neki, sem haderejének azért a munkáért, amelyet Tírusszal szemben